

Utbildningsutskottets betänkande

2021/22:UbU30

Mer tid till lärande, extra studietid och utökad lovskola

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i skollagen. De lagändringar som utskottet tillstyrker innebär att elever i grundskolans årskurs 4–9 ska erbjudas extra studietid. Under studietiden kan elever få hjälp med läxor och annat skolarbete. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka och deltagandet ska vara frivilligt. Studietiden ska anordnas under eller i direkt anslutning till elevernas skoldag vid den skolenhet som eleven tillhör. Lärare ska ansvara för och leda studietiden samtidigt som annan personal ska kunna medverka. Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden. Huvudmän ska få anordna extra studietid genom fjärrundervisning under samma förutsättningar som för övrig fjärrundervisning i grundskolan.

Lagändringarna innebär vidare att den skollagsreglerade lovskolan utökas med 25 timmar. Den utökade lovskolan ska erbjudas elever i grundskolans årskurs 9 som riskerar att inte uppfylla kriterierna för betyget E i ett eller flera ämnen och som därmed riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Sådan lovskola ska erbjudas på lov under läsåret och ska inte kunna räknas av från de 50 timmar lovskola som huvudmannen är skyldig att erbjuda enligt gällande bestämmelser. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2022.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

I betänkandet finns nio reservationer (M, SD, C, V, KD, L).

Behandlade förslag

Regeringens proposition 2021/22:111 Mer tid till lärande – extra studietid och utökad lovskola.

Sju yrkanden i följdmotioner.

Åtta yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2021/22.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Bakgrund	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	6
Utskottets överväganden.....	8
Inledning.....	8
Lagförslaget	12
Utskottets ställningstagande.....	20
Extra studietid eller läxhjälp.....	21
Utskottets ställningstagande.....	21
Lovskola m.m.	22
Utskottets ställningstagande.....	23
Reservationer	26
1. Extra studietid eller läxhjälp, punkt 2 (M).....	26
2. Extra studietid eller läxhjälp, punkt 2 (SD)	26
3. Extra studietid eller läxhjälp, punkt 2 (L).....	27
4. Extra studietid eller läxhjälp fr.o.m. lågstadiet, punkt 3 (M, KD)	28
5. Lovskola m.m., punkt 4 (M).....	29
6. Lovskola m.m., punkt 4 (C).....	30
7. Lovskola m.m., punkt 4 (V)	30
8. Lovskola m.m., punkt 4 (L).....	31
9. Obligatorisk lovskola fr.o.m. lågstadiet, punkt 5 (M, KD)	32
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	33
Propositionen	33
Följdmotionerna	33
Motioner från allmänna motionstiden 2021/22	34
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	36

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Lagförslaget

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2021/22:111.

2. Extra studietid eller läxhjälp

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:689 av Mats Nordberg (SD) yrkandena 2 och 3,

2021/22:2546 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 12,

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 50 och

2021/22:4450 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 1.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (L)

3. Extra studietid eller läxhjälp fr.o.m. lågstadiet

Riksdagen avslår motion

2021/22:4459 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 4 (M, KD)

4. Lovskola m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3222 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 23,

2021/22:4178 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 7,

2021/22:4179 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 3,

2021/22:4434 av Daniel Riazat m.fl. (V) och

2021/22:4450 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 2–4.

Reservation 5 (M)

Reservation 6 (C)

Reservation 7 (V)

Reservation 8 (L)

5. Obligatorisk lovskola fr.o.m. lågstadiet

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4178 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 9 och

2021/22:4459 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 2.

Reservation 9 (M, KD)

Stockholm den 19 maj 2022

På utbildningsutskottets vägnar

Gunilla Svantorp

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunilla Svantorp (S), Fredrik Malm (L), Lars Hjalmered (M), Pia Nilsson (S), Josefin Malmqvist (M), Patrick Reslow (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Fredrik Christensson (C), Daniel Riazat (V), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Robert Stenkvist (SD), Linus Sköld (S), Christian Carlsson (KD), Michael Rubbestad (SD), Annika Hirvonen (MP), Maria Nilsson (L) och Roza Güclü Hedin (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2021/22:111 Mer tid till lärande – extra studietid och utökad lovskola och sju yrkanden i följd motioner samt åtta yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2021/22.

En redovisning av regeringens förslag till riksdagsbeslut och förslagen till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag återges i bilaga 2.

Regeringen beslutade den 27 februari 2020 att ge en särskild utredare i uppdrag att bl.a. föreslå hur elever ska garanteras läxhjälp och ta ställning till om huvudmannens skyldighet att erbjuda lovskola ska utvidgas (dir. 2020:21). Utredningen antog namnet Utredningen om mer tid till undervisning (U 2020:01) och lämnade den 26 april 2021 betänkandet Kampen om tiden – mer tid till lärande (SOU 2021:30). Betänkandet har remissbehandlats. Remissvaren finns tillgängliga på regeringen.se. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Utbildningsdepartementet (U2021/02365).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 20 januari 2022 att inhämta Lagrådets yttrande över ett lagförslag som är likalydande med lagförslaget i propositionen. Lagrådet har lämnat förslaget utan invändningar.

Bakgrund

Mer undervisningstid kan göra fler elever behöriga till gymnasieskolan

Det behövs fler insatser för skolans kompensatoriska arbete

Det är mycket viktigt att bli behörig till ett nationellt program i gymnasieskolan

Regeringen framhåller att avslutad utbildning från grundskolan och gymnasieskolan är en av de mest avgörande faktorerna för hur en individ kommer att klara sig i livet. Att elever inte uppnår behörighet till gymnasieskolans nationella program efter att ha avslutat grundskolan kan bl.a. innebära sämre förutsättningar för etablering på arbetsmarknaden, begränsade yrkesval, försämrade möjligheter till egen stadigvarande försörjning och större risk för psykisk ohälsa och för kriminalitet. Detta riskerar att öka segregationen i samhället och ge elever sämre livsmöjligheter. Det är därför av största vikt att alla elever i grundskolan som riskerar att inte nå behörighet till gymnasieskolans nationella program får det stöd de behöver. Under en

längre tid har ca 15 procent av de elever som går ut grundskolan saknat behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan. Elever behöver därför enligt regeringen ges bättre förutsättningar att få de kunskaper som krävs för att bli behöriga.

Elever behöver mer jämlika förutsättningar för att nå målen för utbildningen

Regeringen anför att en av den svenska skolans grundstenar är att den ska arbeta kompensatoriskt. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Trots skolans kompensatoriska arbete finns tydliga tecken på att likvärdigheten har försämrats i svensk skola och att elevernas socioekonomiska bakgrund har fått en större betydelse för elevernas resultat. Faktorer som påverkar behörigheten till gymnasieskolans nationella program är framför allt föräldrarnas utbildningsnivå och hur lång tid eleven har gått i svensk skola. För att elever ska få mer jämlika förutsättningar att nå utbildningens mål behöver skolans kompensatoriska uppdrag stärkas. Detta ställer höga krav på att skolan ger varje elev, oavsett bakgrund eller funktionsförmåga, det stöd han eller hon behöver för att utvecklas så långt som möjligt.

Elever kan gynnas av mer undervisningstid

Utgångspunkten i skollagen är att elever i första hand ska få det stöd de behöver inom ramen för den ordinarie undervisningen. I många fall kan elever som har behov av stöd få det genom t.ex. extra anpassningar eller särskilt stöd under de ordinarie lektionerna. I vissa fall kan det dock bli aktuellt med insatser som erbjuds utöver den ordinarie undervisningen, t.ex. lovskola. Eleven kan då ges såväl mer stöd som mer tid. Regeringen anser att detta t.ex. kan vara viktigt för elever som har halkat efter i sin kunskapsutveckling eller för elever som kommit till Sverige i grundskolans senare årskurser och därför har kortare tid i svensk skola. Enligt regeringen kan mer undervisning av god kvalitet, utöver den som följer av timplanen, bidra till att kompensera för olikheter i elevers förutsättningar och till att fler elever blir behöriga till gymnasieskolans nationella program.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag om mer undervisningstid för elever som behöver det. Förslagen syftar till att stärka skolans kompensatoriska uppdrag och få fler elever att bli behöriga till gymnasieskolans nationella program.

Regeringen föreslår att elever i grundskolans årskurs 4–9 ska erbjudas extra studietid. Under studietiden kan elever få hjälp med läxor och annat skolarbete. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka och

deltagandet ska vara frivilligt. Studietiden ska anordnas under eller i direkt anslutning till elevernas skoldag vid den skolenhet som eleven tillhör. Extra studietid ska vara undervisning inom grundskolan. Lärare ska ansvara för och leda studietiden samtidigt som annan personal ska kunna medverka. Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden. Huvudmän ska få anordna extra studietid genom fjärrundervisning under samma förutsättningar som för övrig fjärrundervisning i grundskolan.

Regeringen föreslår även att den skollagsreglerade lovskolan utökas med 25 timmar. Den utökade lovskolan ska erbjudas elever i grundskolans årskurs 9 som riskerar att inte uppfylla kriterierna för betyget E i ett eller flera ämnen och som därmed riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Sådan lovskola ska erbjudas på lov under läsåret och ska inte kunna räknas av från de 50 timmar lovskola som huvudmannen är skyldig att erbjuda enligt gällande bestämmelser. I propositionen lämnas förslag till de ändringar i skollagen (2010:800) som behövs. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2022.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att i det första avsnittet behandla lagförslaget. Därefter behandlas motionsyrkanden som innehåller förslag till tillkännagivanden till regeringen i frågor som anknyter till lagförslaget.

Gällande rätt

Alla elever ska ges ledning, stimulans och stöd i den utsträckning de behöver

I 3 kap. skollagen finns bestämmelser om elevers utveckling mot målen. Utgångspunkten är att alla elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver för sitt lärande och sin personliga utveckling för att utifrån sina behov och förutsättningar kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt uppfyller de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling (2 §). I kapitlet finns även bestämmelser om elevers rätt till olika stödinsatser. Enligt dessa bestämmelser ska en elev skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen om det kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Att eleven riskerar att inte uppfylla betygskriterierna eller kriterierna för bedömning av kunskaper kan komma fram på flera sätt, bl.a. genom resultatet på ett nationellt prov eller genom uppgifter från lärare, eleven själv eller elevens vårdnadshavare (5 §).

Om det visar sig att det stöd som har getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga, ska detta anmälas till rektorn som ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Detta gäller bl.a. för grundskolan. Om en utredning visar att en elev behöver särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd och ett åtgärdsprogram ska utarbetas. Det särskilda stödet ska ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas (6–10 §§). För elever i förskoleklassen och lågstadiet finns det även en garanti för tidiga stödinsatser. Garantin innebär att det under vissa förutsättningar ska göras en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i syfte att tidigt kunna sätta in stöd i form av extra anpassningar eller utreda behovet av särskilt stöd (4 §).

Undervisning och utbildning

Begreppen undervisning och utbildning definieras i 1 kap. skollagen. Undervisning är sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden, medan utbildning är den verksamhet inom vilken undervisning sker utifrån bestämda mål (3 §). Skollagens definitioner av undervisning och utbildning används i fråga om alla skolformer som regleras i skollagen och i fråga om fritidshemmet. Som huvudregel gäller att endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisning. En legitimerad lärare eller förskollärare har ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver. Utöver lärare eller förskollärare får det i undervisningen i fritidshemmet och förskolan finnas annan personal med sådan utbildning eller erfarenhet att elevernas eller barnens utveckling och lärande främjas (2 kap. 13–15 §§).

Av förarbetena till skollagen framgår att det inte finns något som hindrar att det även i undervisningen i skolan finns annan personal, t.ex. elevassistenter, som deltar i skolarbetet. Dessa kan, som ytterligare vuxna i undervisningssituationen, bidra till att skapa trygghet för eleverna och på olika sätt medverka i genomförandet av undervisningen. Det framgår också att varken lärare eller förskollärare måste vara närvarande i undervisningslokalen eller motsvarande all lektionstid. För att en aktivitet ska klassas som undervisning måste dock en lärare eller förskollärare ha det övergripande ansvaret för det som ska göras (prop. 2009/10:165 s. 262 och 633).

Undervisningstid

Den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan ska enligt skollagen vara minst 6 890 timmar (10 kap. 5 §). Den obligatoriska verksamheten får omfatta högst 8 timmar eller, i förskoleklassen och de två lägsta årskurserna, 6 timmar per dag (7 kap. 17 § andra stycket). Elevernas skolarbete ska förläggas måndag–fredag och vara så jämnt fördelat över dessa dagar som möjligt. Skolarbetet ska även förläggas så att eleverna så långt som möjligt får sammanhållna skoldagar, se 3 kap. 4 § skolförordningen (2011:185). Hur undervisningstiden ska fördelas mellan grundskolans stadier framgår av timplanen. En huvudman får besluta om mer undervisningstid än det som framgår av timplanen. Huvudmannen beslutar efter förslag av rektorn om fördelning mellan årskurserna av undervisningstiden (9 kap. 3 och 4 §§ skolförordningen).

Hjälp med läxor och annat skolarbete utanför ordinarie undervisningstid

Det finns inga bestämmelser om läxor eller läxhjälp i skolförfattningarna. I förordningen (2014:144) om statsbidrag för hjälp med läxor eller annat skolarbete utanför ordinarie undervisningstid finns dock bestämmelser om

statsbidrag till vissa skolhuvudmän och organisationer som anordnar läxhjälp m.m. För huvudmän gäller att statsbidrag kan lämnas för kostnader för hjälp med läxor eller annat skolarbete utanför ordinarie undervisningstid till elever i grundskolan, grundsärskolan, sameskolan eller specialskolan (2 och 3 §§). Ideella föreningar som arbetar med att ge hjälp med läxor eller annat skolarbete kan få statsbidrag för motsvarande kostnader, med den skillnaden att hjälpen även kan avse elever i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan (5 §). För den hjälp med läxor eller annat skolarbete som en huvudman ansöker om statsbidrag för ska huvudmannen använda lämplig personal inom den egna organisationen. Om huvudmannen anordnar denna hjälp i samarbete med en ideell förening som arbetar med att ge hjälp med läxor eller annat skolarbete får dessutom den ideella föreningens bemanning användas (4 §).

Huvudmän är skyldiga att i vissa situationer erbjuda lovskola till elever i grundskolan

Lovskola är undervisning inom grundskolan som anordnas enligt skollagen under lov under en termin eller utanför terminstid och som inte är obligatorisk för elever (1 kap. 3 §). De närmare bestämmelserna om lovskolan finns i 10 kap. Enligt dessa bestämmelser är huvudmän skyldiga att erbjuda lovskola till vissa elever som har avslutat årskurs 8 eller 9. För elever som har avslutat årskurs 8 riktar sig lovskolan till de som riskerar att i nästa årskurs inte uppfylla kriterierna för betyget E i ett eller flera ämnen och som därigenom riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. När det gäller elever som har avslutat årskurs 9 är målgruppen de elever som inte har lyckats uppnå behörighet till något av gymnasieskolans nationella program. Huvudregeln är att lovskolan ska anordnas i juni det år som eleven har avslutat årskurs 8 eller 9. Omfattningen av lovskolan ska vara minst 50 timmar per årskurs och tiden för lovskola ingår inte i den minsta totala undervisningstiden. Om en elev har deltagit i lovskola som en huvudman har anordnat frivilligt fr.o.m. augusti det år eleven påbörjar årskurs 8 respektive 9 t.o.m. vårterminen påföljande år, får denna tid avräknas från huvudmannens skyldighet att erbjuda lovskola i juni (23 a och b §§).

Lovskolans verksamhet får omfatta högst åtta timmar per dag och får inte förläggas till lördagar, söndagar eller andra helgdagar. Lovskolan får avbrytas om syftet med undervisningen uppnås på kortare tid än ett erbjudande om lovskola omfattar. Eftersom lovskolan inte är obligatorisk kan en elev tacka nej till ett erbjudande om lovskola. En elev som accepterar ett sådant erbjudande ska dock delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Det är huvudmannen som bestämmer vid vilken skolenhet lovskolan ska anordnas (23 c–e §§). Eleverna har samma rättigheter i lovskolan som när de får sin obligatoriska utbildning. Det rör sig t.ex. om rätten till särskilt stöd, ämnesbehöriga lärare, aktivt lärostöd, trygghet och studiero, tillgång till

elevhälsa, fria skolmåltider, skolskjuts samt rätt till böcker och andra lärmaterial (prop. 2016/17:156 s. 28).

Huvudmän kan få statsbidrag för undervisning i lovskola

Sedan 2014 lämnas, enligt förordningen (2014:47) om statsbidrag för undervisning under skollov, statsbidrag till huvudmän som frivilligt erbjuder lovskola för elever som riskerar att inte nå kunskapskraven för betyget E i ett eller flera ämnen och som går i årskurs 6 och 7 i grundskolan, i årskurs 6 i sameskolan, i årskurs 7–10 i specialskolan eller i gymnasieskolan. Statsbidrag kan också ges till huvudmän som frivilligt erbjuder mer än den lagstadgade lovskolan till elever i grundskolans årskurs 8 och 9 (1, 2 och 4 §§).

Lov och terminsuppehåll

Grundskolans läsår ska börja i augusti och sluta i juni och bestå av minst 178 skoldagar och minst 12 lovdagar. Dagarna för höst- och vårterminens början och slut beslutas av huvudmannen (3 kap. 2 och 3 §§ skolförordningen). Den obligatoriska verksamheten får omfatta högst 190 dagar per läsår (7 kap. 17 § andra stycket skollagen). Bestämmelsen om antalet lovdagar fastslår inte hur dessa dagar ska förläggas över läsåret, men de allra flesta huvudmän väljer att förlägga dem på ett liknande sätt. Läslovet infaller som utgångspunkt vecka 44. Sportlovet infaller mellan vecka 7 och 12 och varierar beroende på var i Sverige skolan ligger. Påsklovet infaller som regel veckan före eller veckan efter påskhelgen, beroende på vad huvudmannen för skolan beslutar. Det finns ingen bestämmelse i skolförordningarna som definierar vad ett lov är. Sommarlov är den vanliga benämningen på uppehållet mellan två läsår men är inte lovdagar i den mening som avses ovan. Detsamma gäller för jullovet, som infaller mellan höstterminens slut och vårterminens början. Sommarlovet är normalt nio till tio veckor långt och jullovet brukar omfatta cirka två och en halv vecka. Av den definition av lovskola som finns i 1 kap. 3 § skollagen följer att lovskola kan anordnas under samtliga lov under terminerna, men även under sommarlovet och jullovet.

Lagförslaget

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i skollagen. De innebär i huvudsak att elever i grundskolans årskurs 4–9 ska erbjudas extra studietid. Under studietiden kan elever få hjälp med läxor och annat skolarbete. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka och deltagandet ska vara frivilligt. Studietiden ska anordnas under eller i direkt anslutning till elevernas skoldag vid den skolenhet som eleven tillhör. Vidare ska den skollagsreglerade lovskolan utökas med 25 timmar. Den utökade lovskolan ska erbjudas elever i grundskolans årskurs 9 som riskerar att inte uppfylla kriterierna för betyget E i ett eller flera ämnen och som därmed riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Sådan lovskola ska erbjudas på lov under läsåret och ska inte kunna räknas av från de 50 timmar lovskola som huvudmannen är skyldig att erbjuda enligt gällande bestämmelser.

Elever ska få hjälp med läxor och annat skolarbete utanför ordinarie undervisningstid

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att elever i grundskolans årskurs 4–9 ska erbjudas extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka och elevernas deltagande ska vara frivilligt. Studietiden ska anordnas under eller i direkt anslutning till elevernas skoldag vid den skolenhet som eleven tillhör. Extra studietid ska vara undervisning inom grundskolan. Lärare ska ansvara för och leda studietiden, men även annan lämplig personal kan medverka. Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden. Huvudmän ska få anordna extra studietid genom fjärrundervisning under samma förutsättningar som för övrig fjärrundervisning i grundskolan.

Skälen för regeringens förslag

Elever kan behöva hjälp med läxor

Regeringen anför att alla elever inte har samma möjligheter att få stöd med läxor och annat skolarbete hemma. Föräldrars utbildningsnivå kan innebära stora skillnader i förutsättningar att vara ett stöd i sina barns studier, och familjens ekonomi har betydelse för möjligheten att köpa läxhjälp från ett läxhjälpföretag. Även tillgången till ideell läxhjälp varierar. Elever som har svårt att nå de kunskaper som krävs har i högre grad föräldrar med lägre utbildningsnivå och en mer begränsad ekonomi. Det är dock vanligt att skolor erbjuder elever läxhjälp. Genom läxhjälp i skolan kan elever få det stöd i sina studier som de kanske inte har möjlighet att få hemma. Läxhjälp kan på så sätt

kompensera för elevers olika förutsättningar. Sedan flera år tillbaka finns det statsbidrag som huvudmän kan söka för att ge elever hjälp med läxor eller annat skolarbete utanför ordinarie undervisningstid. Regeringen anser att det finns klara belegg för att stöd med t.ex. läxor kan ha en positiv påverkan på elevers kunskapsutveckling. I dag är det dock frivilligt för huvudmän att erbjuda läxhjälp. För att alla elever ska få jämlika förutsättningar att uppfylla betygskriterierna i skolan bör det säkerställas att varje elev får det stöd han eller hon behöver med läxor. Skolor bör därför enligt regeringen vara skyldiga att erbjuda sådant stöd.

Elever kan även behöva hjälp med annat skolarbete utanför ordinarie undervisningstid

Det är rektorn som leder och samordnar det pedagogiska arbetet på skolan och det är läraren som ansvarar för den undervisning som han eller hon bedriver (2 kap. 9 och 15 §§ skollagen). Det är således rektorn och läraren som avgör om och i så fall hur läxor ska användas. Vissa skolor och lärare använder inte läxor som en metod i sitt arbete. Även i skolor där det inte ges läxor kan dock elever behöva stöd utanför lektionstid, t.ex. för att studera inför ett prov eller för att få bättre förståelse för något skolämne eller kunskapsområde. Regeringen konstaterar att många skolor anordnar verksamheter där elever erbjuds hjälp med olika sorters skolarbete utanför lektionstid, inte enbart läxor. Mycket talar för att en bredare ansats ger bättre förutsättningar att höja kunskapsresultaten och bidra till ökad likvärdighet. Dessutom bedömer regeringen att kraven på det stöd som ska ges inte bör utformas så att de styr eller snävar in pedagogiska beslut om läxor eller annan form av skolarbete som eleven förväntas göra utanför ordinarie undervisning.

Elever ska därför erbjudas extra studietid

Mot bakgrund av att elever kan behöva hjälp med såväl läxor som annat skolarbete föreslår regeringen att elever ska ges stöd genom s.k. extra studietid. Den extra studietiden bör alltså inte vara begränsad till endast hjälp med läxor. Under studietiden bör elever även kunna få stöd med annat skolarbete och därigenom ta igen, befästa eller fördjupa sina ämneskunskaper. Verksamheten kan också ge eleverna tillfälle att utveckla och använda olika inlärningsstrategier samt att planera, genomföra och utvärdera sitt eget lärande. Eftersom en åldersanpassad verksamhet är gynnsam för elever är det fördelaktigt om verksamheten kan stadielindas. Elevgruppernas storlek och sammansättning bör anpassas på ett sådant sätt att elevernas behov tillgodoses så långt som möjligt och så att det finns plats för alla elever som vill delta. Extra studietid bör vara schemalagd och ges kontinuerligt. Regeringen bedömer att två timmar extra studietid per vecka och elevgrupp är en omfattning som är hanterbar för skolor.

För att elever ska ges goda förutsättningar att delta i verksamheten bör studietiden anordnas på den skolenhet som eleven tillhör. Samtidigt bör samordning med elevernas schema göras så att studietiden förläggs under eller i direkt anslutning till elevens vanliga skoldag. Alla barn behöver

återhämtning och förutsättningar för en bra balans mellan skolarbete och fritid. Studietiden bör därför organiseras så att elevernas skoldag inte blir orimligt lång, och varje elev ska ges nödvändig möjlighet till vila och återhämtning. Eleverna behöver också ha rast i den omfattning som bedöms lämplig. Skolans grunduppgift är att se till att elever får de kunskaper de ska ha under ordinarie undervisningstid. Extra studietid ska vara en förlängning av den ordinarie undervisningen men får inte ersätta annan undervisning. Studietiden bör därför förläggas utanför den timplanestyrd undervisningstiden och inte ingå i den minsta totala undervisningstiden för varje elev. Deltagandet i extra studietid bör kunna ingå i en elevs individuella utvecklingsplan eller i åtgärdsprogram för elever i behov av särskilt stöd. Extra studietid får dock inte ges i stället för annat stöd som en elev ska få enligt 3 kap. skollagen.

Extra studietid bör ledas av lärare och definieras som undervisning

För att ge goda effekter på elevers kunskapsutveckling måste studietiden hålla hög kvalitet. Ett sätt att säkerställa detta är att verksamheten leds av lärare. Då ökar också förutsättningarna för att verksamheten har en nära koppling till elevens ordinarie undervisning. Erfarenheter visar att stödinsatser som har en koppling till läroplaner och som genomförs av välutbildad personal är de mest verkningsfulla. Regeringen bedömer därför att det är viktigt att studietiden leds av lärare. Eftersom studietiden bör ledas av lärare och likt övrig undervisning bestå av målstyrda processer som syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden, bedömer regeringen att extra studietid kommer att innefattas av skollagens definition av undervisning.

Regeringen konstaterar att det är brist på behöriga lärare i svensk skola och att förslaget får konsekvenser för hur lärares tid används. Trots en positiv utveckling de senaste åren med fler som söker, blir antagna till och påbörjar någon av lärarutbildningarna råder det fortfarande en stor brist på behöriga lärare. Regeringens satsningar för att stärka läraryrkets attraktionskraft är därför viktiga för att antalet nybörjare och därmed antalet examinerade ska öka ytterligare. Andra pågående satsningar för att öka antalet utbildade lärare är bl.a. fler kompletterande utbildningar till läraryrket, vidareutbildning av obehöriga lärare och förskollärare samt en särskild satsning på arbetsintegrerad lärarutbildning. Även med en lärarbrist är det dock mycket viktigt att såväl regeringen som huvudmän och skolor tar sitt ansvar för att se till att elever får det stöd de behöver.

Erfarenheterna visar att lärare ofta är delaktiga i den läxhjälpverksamhet som ges redan i dag. Skolor bemannar verksamheten t.ex. genom att hjälp med läxor och annat skolarbete ingår i lärares tjänstgöring och genom en rotation i bemanningen. Kravet på att studietiden ska ledas av lärare innebär inte heller att alla delar av verksamheten behöver genomföras personligen av lärare. Av förarbetena till skollagen framgår som tidigare beskrivits att det inte finns något som hindrar att det i undervisningen i skolan även finns annan personal, samt att varken lärare eller förskollärare måste vara närvarande i

undervisningslokalen eller motsvarande all lektionstid. Studietiden, inklusive planering och uppföljning, ska dock genomföras under lärares ledning. Det kan vara så att eleverna arbetar självständigt i stor utsträckning under studietiden och att det därför inte finns behov av att en lärare ständigt är närvarande i undervisningslokalen. Det är dock lämpligt att en lärare finns tillgänglig under åtminstone delar av studietiden. I de fall extra studietid organiseras i flera grupper samtidigt bör det t.ex. vara möjligt för en och samma lärare att röra sig mellan grupperna medan annan personal svarar på enklare frågor, upprätthåller studiero och bidrar med annat stöd som eleverna kan behöva. Det bör vara upp till huvudmannen att, utifrån lokala behov och förutsättningar, närmare avgöra vilken personal, utöver lärare, som ska medverka under studietiden. Regeringen bedömer att det inte finns anledning att i lagtext förtydliga att annan personal kan medverka i den undervisning som bedrivs inom ramen för studietiden. Redan i dag gäller detta för övrig undervisning i skolan utan någon särskild reglering i skollagen (se prop. 2009/10:165 s. 262).

Eftersom extra studietid är en del av skolans utbildning ska en elev ha tillgång till den personal som eleven behöver utifrån sitt stödbehov. Exempelvis kan elever som varit kort tid i svensk skola ha behov av studiehandledning på modersmålet även under studietiden, och elever som behöver stöd av en elevassistent för att tillgodogöra sig ordinarie undervisning kan behöva det även under studietiden.

Studietidens innehåll

Extra studietid bör enligt regeringen ses som ett verktyg som kan bidra till att fördjupa och befästa elevers kunskaper. Det bör vara upp till varje huvudman att närmare definiera verksamhetens innehåll. Även om huvudmannen har det övergripande ansvaret för att studietiden anordnas följer det av rektorns ansvar enligt skollagen att den närmare organiseringen av verksamheten ska ske på respektive skolenhet. Regeringen bedömer att det därför inte bör införas någon ytterligare reglering av studietidens innehåll. Det bör vara den ordinarie läraren som tillsammans med eleven planerar vad som kan vara lämpligt att arbeta med under studietiden. Likaså bör det vara den ordinarie läraren som följer upp vad eleven har utträttat. På så sätt skapas det en koppling mellan studietiden och det som sker på lektionerna i de olika ämnena. Elevens behov bör vara utgångspunkten för upplägget av studietiden. Regeringen vill betona att även om innehållet inte detaljregleras, måste det förutsättas att utformningen av studietiden alltid genomsyras av det grundläggande syftet att höja kunskapsresultaten och bidra till ökad likvärdighet, särskilt i fråga om att kompensera för elevers olika förutsättningar.

Vilka elever ska erbjudas extra studietid?

I de lägre årskurserna förekommer endast en liten mängd läxor och annat skolarbete utanför den ordinarie undervisningstiden. Yngre elever, i förskoleklassen och grundskolans lågstadium, bedöms därför inte ha ett

generellt behov av extra studietid. Från grundskolans årskurs 4 blir kursplanerna alltmer stofftunga, kraven ökar och läxor blir vanligare. Regeringen föreslår därför att extra studietid ska erbjudas elever från årskurs 4 till årskurs 9. Forskning och erfarenhet visar på vikten av tidiga insatser. Utvecklingen under de tidiga skolåren har stor inverkan på den fortsatta skolframgången. Under denna period inhämtar eleven viktiga kunskaper och färdigheter som skapar grunden för de vidare studierna. Detta innebär att tidiga insatser generellt ger större effekt. Regeringen bedömer att extra studietid tillsammans med bl.a. garantin för tidiga stödinsatser och övriga stödinsatser enligt 3 kap. skollagen kan bidra till att eleverna får förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen och uppfylla de betygsriterier som minst ska uppfyllas. En verksamhet som vänder sig till elever från årskurs 4 innebär en naturlig och önskvärd förlängning av tidiga insatser.

Det bör enligt regeringen inte begränsas vilka elever i de aktuella årskurserna som ska erbjudas extra studietid. Studietiden kan gynna alla elever, oavsett kunskapsnivå, genom att de utifrån sina egna förutsättningar kan utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Studietiden kan därmed bidra till att skapa en mer jämlik skola. Det bör vara frivilligt för elever att delta i verksamheten, vilket bör framgå av lagen eftersom detta skiljer sig åt jämfört med vad som i huvudsak gäller för övrig undervisning i grundskolan. Huvudmän och skolor bör arbeta för att särskilt motivera de elever som har störst behov av att delta i studietiden. Det grundläggande syftet att höja kunskapsresultaten och bidra till ökad likvärdighet, särskilt i fråga om att kompensera för elevers olika förutsättningar, lägger ett särskilt ansvar på huvudmän och skolor i arbetet med att uppmuntra till deltagande. Underliggande ojämställdhetsproblem kan ha betydelse för skillnader i flickors och pojkars motivation att delta i extra studietid. Det kan vara aktuellt för skolor att se över hur motivationsarbetet kan utformas så att både pojkar och flickor väljer att delta i studietiden.

Andra skolformer än grundskolan omfattas inte av förslaget

Regeringen bedömer att en skyldighet för huvudmän för grundsärskolor, sameskolan och specialskolan att anordna extra studietid skulle innebära en alltför stor administrativ och ekonomisk börda jämfört med elevernas förmodade behov av extra studietid. Regeringen framhåller att dessa huvudmän fortsättningsvis har möjlighet att ansöka om statsbidrag för att anordna läxhjälp.

Huvudmännen ska säkerställa att det finns förutsättningar för extra studietid

Huvudmännen bör enligt regeringen vara ansvarig för studietiden och se till att skolor får förutsättningar att genomföra verksamheten med hög kvalitet. Huvudmännen ska då också se till att studietiden bedrivs enligt intentionerna och att verksamhetens kvalitet regelbundet följs upp inom ramen för huvudmannens systematiska kvalitetsarbete.

Enligt skollagen är kommuner under vissa förutsättningar skyldiga att erbjuda elever kostnadsfri skolskjuts. Detta bör enligt regeringen gälla även för elever som deltar i extra studietid. Regeringen är mån om att elever inte ska behöva avstå från att delta i extra studietid för att de har en lång resväg till skolan. Vid planering av studietiden behöver hänsyn därför tas till att elever som deltar kan ha behov av skolskjuts. Regeringen ser en fördel med att huvudmän ges en möjlighet till flexibilitet i organiseringen av studietiden t.ex. på så sätt att mindre skolenheter kan samordna studietiden när elevunderlaget är begränsat. Det bör därför införas en möjlighet för huvudmän och skolor att erbjuda studietiden i form av fjärrundervisning. De bestämmelser i 21 kap. skollagen som gäller för annan fjärrundervisning i grundskolan bör därmed tillämpas även när fjärrundervisning används för extra studietid.

Studietiden föreslås inrymmas i skollagens definition av undervisning. I syfte att inte urholka undervisningsbegreppet och säkerställa verksamhetens kvalitet bör det ställas samma krav på studietiden som de som gäller för övrig undervisning i grundskolan. Uppgifter som avser fjärrundervisning får överlämnas till en annan huvudman inom skolväsendet på entreprenad inom grundskolan (23 kap. 16 § skollagen). Regeringen framhåller att reformen bör utvärderas i lämpligt sammanhang.

Mer lovskola under läsåret

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att elever i grundskolans årskurs 9 som riskerar att inte uppfylla kriterierna för betyget E i ett eller flera ämnen och som därmed riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan ska erbjudas minst 25 timmar lovskola på lov under läsåret. Sådan lovskola ska inte kunna räknas av från de 50 timmar lovskola som huvudmannen redan är skyldig att erbjuda enligt nuvarande bestämmelser.

Skälen för regeringens förslag

Lovskola under läsåret kan ge elever kontinuerligt stöd att nå behörighet till gymnasieskolan

Regeringen framhåller att lovskolan är en viktig del i skolors kompensatoriska arbete och har till syfte att förbättra kunskapsresultaten och skapa en mer likvärdig skola. Elever som behöver mer undervisningstid ges bättre förutsättningar att nå behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan. Erfarenhet visar att lovskolan kan vara en framgångsrik insats för att elever ska ta igen kunskaper under en koncentrerad tid. Oavsett om lovskola anordnas enligt skyldigheten i skollagen eller med hjälp av statsbidrag innebär den, för de elever som deltar, en kort period med intensiva studier i ett eller flera ämnen. Den gemensamma strävan är att deltagande elever ska kunna öka sina kunskaper och därmed uppfylla eller närma sig kriterierna för betyget E i de ämnen som det erbjuds undervisning i under lovskolan.

Den lovskola som huvudmän är skyldiga att erbjuda vissa elever ska enligt huvudregeln anordnas i juni efter att vårterminen har avslutats. Det kan dock vara svårt för elever i årskurs 9 att hinna nå behörighet under den begränsade tid som lovskolan ska ges. Detta gäller t.ex. om de har långt kvar till att uppfylla kriterierna för betyget E. Många elever skulle, exempelvis i en sådan situation, vara hjälpta av mer kontinuerligt stöd utspritt över läsåret, i stället för endast koncentrerat i form av lovskola under sommaren. Lovskola som ges på lov under läsåret, t.ex. läs- eller påsklov, har en stark koppling till den pågående ordinarie undervisningen och den fas i kunskapsutvecklingen som eleven befinner sig i. Lovskola på läsårsloven förefaller på så sätt vara ett effektivare sätt att främja kunskapsinhämtningen jämfört med lovskola på sommarlovet, som har större fokus på godkända betyg. Lovskola på läsårsloven kan förebygga att elever halkar efter i sin kunskapsutveckling och minska risken för att kunskapsbrister ackumuleras på ett sätt som är svårt att åtgärda. Lovskola på läsårsloven kan således bidra till att fler elever kan uppnå behörighet innan läsårets slut. Samtidigt innebär detta att eleven inte bara hinner få sina kunskapsluckor täckta under läsåret, utan också hinner befästa sina kunskaper och dra nytta av dem i den pågående undervisningen under det resterande läsåret. Regeringen bedömer att detta kan gynna deras framtida gymnasiestudier på ett bättre sätt än om de enbart deltar i lovskola som erbjuds efter läsårets slut.

Ytterligare en fördel med att elever ges möjlighet att delta i lovskola under läsåret är att det kan öka deras möjligheter att kombinera lovskola med sommarjobb. Lovskola på läsårsloven kan i sig vara motiverande för elever då den främjar deras möjligheter att få behörighet utan att behöva gå i skolan på sommaren. Det gäller också för huvudmän eftersom lovskolan blir mindre omfattande om fler elever får behörighet till gymnasieskolan före vårterminens slut.

Huvudmän bör därför vara skyldiga att i vissa situationer erbjuda elever mer lovskola under läsåret

Regeringen anser att det är viktigt att eleverna ges tillräckligt mycket undervisning för att de ska få goda chanser att uppfylla kriterierna för betyget E i de ämnen och det antal ämnen som behövs för att bli behörig till ett nationellt program i gymnasieskolan. Samtidigt behöver alla elever ges möjlighet till vila och återhämtning och därmed förutsättningar för en bra balans mellan skola och fritid. Mot den bakgrunden föreslår regeringen att huvudmännens skyldighet att erbjuda lovskola ska utvidgas med ytterligare 25 timmar som ska förläggas till lov under läsåret. Det finns organisatoriska fördelar med att lovskolan förläggs under läsåret, vilka ger goda förutsättningar att använda resurser effektivt. Regeringen bedömer att bemanningen av lovskola på lov under läsåret är lättare att lösa än under sommarlovet. Dessutom behöver elever som uppfyller betygskriterierna under läsåret inte erbjudas lovskola på sommaren.

De elever som får anses ha störst behov av lovskola är elever i årskurs 9 som är nära att uppnå behörighet. Av samma skäl bör de också vara de som är mest motiverade att delta i lovskolan. Elever i årskurs 8 har mer tid på sig att uppfylla betygskriterierna inom ramen för ordinarie undervisning och den lovskola som ska ges enligt gällande bestämmelser. Regeringen anser därför att utökningen av lovskola endast bör gälla elever i grundskolans årskurs 9. I likhet med den lovskola som ska anordnas redan i dag bör enligt regeringen den utökade lovskolan omfatta elever som riskerar att inte uppfylla kriterierna för betyget E i ett eller flera ämnen och som därmed riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Förslaget innebär därmed att en elev i grundskolans årskurs 9 som riskerar att inte bli behörig till ett nationellt program i gymnasieskolan ska ha rätt till upp till 75 timmar lovskola. Av dessa ska minst 25 timmar ges på lov under läsåret. Regeringen anser att den möjlighet till avräkning av lovskola som finns i dag ska finnas kvar. Det betyder att lovskola som en huvudman frivilligt anordnar under läsåret, dvs. utöver de 25 timmar som förslaget om en utökad lovskola innebär, även i fortsättningen ska få räknas av från den lovskola om 50 timmar som ska anordnas i juni. Det är dock viktigt att huvudmannen ser till att en elev som har rätt till 75 timmar lovskola erbjuds det, oavsett när den anordnas.

Regeringen konstaterar att barnets möjlighet att få uttrycka sin åsikt och bli lyssnad på är viktig. Av 1 kap. 10 § andra stycket skollagen framgår att barnets inställning så långt det är möjligt ska klarläggas. Ett barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Regeringen anser att elever bör ges det stöd de behöver även under lovskolan. Lovskolan är en del av grundskolans utbildning och omfattas av skollagens bestämmelser om stöd i form av extra anpassningar och särskilt stöd. Sådant stöd ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt. Utökningen av lovskolan bör införas genom ett tillägg i den paragraf i skollagen som reglerar lovskola för elever som har gått ut årskurs 9 (10 kap. 23 b §). Tillägget och den omdisponering som föreslås i paragrafen medför även att följdändringar behöver göras i två andra paragrafer (10 kap. 3 och 23 §§).

Regeringen anser att det finns anledning att utvärdera lovskolan och avser därför att ge ett uppdrag om utvärdering till en lämplig myndighet. Förslaget om utökad lovskola kan innebära att det finns anledning för Skolverket att revidera sina stödmaterial, t.ex. allmänna råd om provning. Skolverkets allmänna råd utgår alltid från en eller flera bestämmelser och omfattar rekommendationer om hur huvudmän, rektorer och lärare bör eller kan handla för att uppfylla kraven i bestämmelserna. Regeringen lämnar till Skolverket att avgöra om och i så fall hur myndighetens material ska uppdateras med anledning av en utökad lovskola.

Ikraftträdande

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2022. Regeringen anför att förslagen i propositionen är viktiga för att fler elever ska få bättre förutsättningar att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas och bli behöriga till gymnasieskolans nationella program. Det är därför angeläget att ändringarna träder i kraft så snart som möjligt, vilket bedöms vara den 1 juli 2022. Eftersom det redan i dag är mycket vanligt att huvudmän erbjuder verksamhet som liknar extra studietid och de är skyldiga att erbjuda lovskola bedöms de ha goda förutsättningar att förbereda sig inför ikraftträdandet. Det finns enligt regeringen inte behov av några övergångsbestämmelser med anledning av de nya bestämmelserna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar förslagen i propositionen som syftar till att alla elever som behöver ska erbjudas mer tid för sitt lärande. Utskottet anser att alla elever ska få likvärdiga möjligheter att lyckas i skolan och mer undervisning av god kvalitet, utöver den som följer av timplanen, bidrar till att kompensera för olikheter i elevers förutsättningar och till att fler elever blir behöriga till gymnasieskolans nationella program. Utskottet ser positivt på att alla elever i grundskolans årskurs 4–9 ska erbjudas minst två timmar extra studietid per vecka fr.o.m. höstterminen 2022. Under den frivilliga studietiden kan elever få hjälp med läxor och annat skolarbete.

Utskottet konstaterar vidare att staten har gjort stora satsningar på lovskola de senaste åren, och huvudmännen är numera skyldiga att erbjuda lovskola till elever i årskurs 8 och 9 som är i behov av det. Utskottet är även positivt till att den skollagsreglerade lovskolan utökas med ytterligare 25 timmar för elever i årskurs 9 som riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Lovskolan ska bedrivas på läsårsloven och kan på så sätt bidra till att fler elever uppnår behörighet före läsårets slut. Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen.

Utskottet övergår nu till att under särskilda rubriker behandla de motionsyrkanden med förslag om tillkännagivanden till regeringen som anknyter till lagförslaget.

Extra studietid eller läxhjälp

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om längre skoldagar i lågstadiet med mer tid för svenska och matte, om läxhjälp via fritidsverksamheten och om att skolor ska få behörighet att föreskriva extra studietid m.m.

Jämför reservation 1 (M), 2 (SD), 3 (L) och 4 (M, KD).

Motionerna

I partimotion 2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 50 begärs längre skoldagar i lågstadiet med mer tid för svenska och matte. Motionärerna framhåller att utökningen främst bör gälla svenska och matematik, eftersom det viktigaste målet i lågstadiets läroplan är att eleverna ska lära sig läsa, skriva och räkna.

Enligt kommittémotion 2021/22:4459 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 1 bör huvudmännens skyldighet att erbjuda extra studietid eller läxhjälp gälla redan från lågstadiet och elevens deltagande baseras på lärarens behovsbedömning. Motionärerna framhåller att extra studietid eller läxhjälp för barn i behov av det ska finnas redan från lågstadiet och de elever som har sådant behov ska delta.

Enligt kommittémotion 2021/22:2546 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 12 bör elever i behov av läxhjälp i lägre årskurser erbjudas läxhjälp via fritidshemsverksamheten. Motionärerna anför att det kan förenklas genom ökad personaltäthet på fritidshemmen.

I motion 2021/22:689 av Mats Nordberg (SD) yrkande 2 begärs att barn som kommer till Sverige ska få ett utökat antal timmar i basämnen matematik, svenska och engelska för att snabbare komma i kapp sina kamrater. I yrkande 3 begärs att barn som kommit till Sverige ska ha nått uppställda minimikrav i svenska innan de överförs till ordinarie klasser.

I kommittémotion 2021/22:4450 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 1 föreslås att skolor ska ha behörighet att föreskriva extra studietid för de elever som behöver läxhjälp eller annat stöd med skolarbetet utanför ordinarie undervisningstid. Motionärerna framhåller att skolan bör ges möjlighet att besluta om obligatorisk läxhjälp för att stärka skolans kompensatoriska uppdrag.

Utskottets ställningstagande

I de lägre årskurserna förekommer endast en liten mängd läxor och annat skolarbete utanför den ordinarie undervisningstiden och utskottet har därför ovan delat regeringens bedömning att yngre elever, i förskoleklassen och grundskolans lågstadium, inte har ett generellt behov av extra studietid.

Däremot ökar kraven och läxor blir vanligare från grundskolans årskurs 4, varför regeringens förslag enligt utskottet är väl avvägt. Extra studietid ska erbjudas elever från årskurs 4 till årskurs 9. En verksamhet som vänder sig till elever från årskurs 4 innebär en naturlig och önskvärd förlängning av tidiga insatser.

Förslaget som utskottet har tillstyrkt ovan innebär att det ska vara frivilligt för elever att delta i verksamheten. Huvudmän och skolor bör enligt utskottet arbeta för att särskilt motivera de elever som har störst behov av att delta i studietiden. Vidare kan det enligt utskottet vara aktuellt för skolor att se över hur motivationsarbetet kan utformas så att både pojkar och flickor väljer att delta i studietiden.

Riksdagen beslutade i december 2021 att höja anslaget 1:1 Statens skolverk med 5 miljoner kronor för 2022 jämfört med regeringens förslag (prop. 2021/22:1 utg.omr.16, bet. 2021/22:UbU1, rskr 2021/22:108). Utskottet anförde att forskning pekar på att tidiga insatser är avgörande för att fler elever ska nå kunskapsmålen. Undervisningstiden behövde enligt utskottet öka i flera ämnen i lågstadiet, men främst i svenska och matematik, eftersom den viktiga grunden i lågstadiet är att eleverna ska lära sig läsa, skriva och räkna (bet. s. 37). Skolverket ska enligt regleringsbrevet för 2022 förbereda en utökning av undervisningstiden med en timme per dag i lågstadiet. Utökningen bör främst gälla svenskämnen och matematik.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2021/22:689 (SD) yrkandena 2 och 3, 2021/22:2546 (SD) yrkande 12, 2021/22:4033 (M) yrkande 50, 2021/22:4450 (L) yrkande 1 och 2021/22:4459 (M) yrkande 1.

Lovskola m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om lovskola fr.o.m. lågstadiet eller från årskurs 4 och om obligatorium för sådan samt om att utreda skollovssystemet i syfte att förkorta sommarlovet m.m.

Jämför reservation 5 (M), 6 (C), 7 (V), 8 (L) och 9 (M, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4459 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 2 begärs en skyldighet för huvudmännen att hålla obligatorisk lovskola för elever som inte klarar kunskapskraven från lågstadiet. Motionärerna framhåller att lovskola under lågstadiet kan bidra till att befästa grundläggande färdigheter i svenska språket och andra ämnen, vilket är avgörande för det kommande lärandet i skolan. I kommittémotion 2021/22:4178 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 9 föreslås att regeringen ska återkomma med ett lagförslag som innebär en skyldighet för huvudmännen att hålla obligatorisk

lovskola för elever som riskerar att inte klara kunskapskraven fr.o.m. lågstadiet.

Enligt den sistnämnda kommittémotionen yrkande 7 bör det svenska skollovssystemet utredas i syfte att förkorta sommarlovet med 14 dagar. Att förkorta sommarlovet kommer att påverka elevernas resultat positivt och vara ytterligare ett sätt att försäkra sig om att tiden i grundskolan blir tillräcklig för att garantera en god skolgång, anser motionärerna.

I kommittémotion 2021/22:4179 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 3 föreslås att nuvarande statsbidrag för lovskola ska kunna användas från lågstadiet. Motionärerna framhåller att dagens statsbidrag för lovskola bör vara möjligt att använda även från lågstadiet och användningsområdet ska utökas för att kunna finansiera lovskola från årskurs 1.

Enligt kommittémotion 2021/22:3222 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 23 bör möjligheten att införa obligatorisk lovskola från årskurs 4 för alla elever som behöver det utredas. Motionärerna poängterar att alla elever som behöver ska genomgå obligatorisk lovskola under sommaren två veckor per år efter årskurs 4–5 och fyra veckor per år efter årskurs 6–9.

I kommittémotion 2021/22:4434 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 1 föreslås att regeringen återkommer med ett ändrat lagförslag där datumet för ikraftträdandet är den 1 juli 2023. Motionärerna framhåller att skolorna i Sverige redan är hårt belastade av den pågående pandemin och dess konsekvenser och det är brist på behörig personal i många skolor. Huvudmännen behöver tid för att kunna planera sin verksamhet och ställa om.

I kommittémotion 2021/22:4450 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 2 begärs att huvudmän ska arrangera lovskola för elever fr.o.m. årskurs 4 i grundskolan. Motionärerna anför att tidiga insatser är avgörande för att skapa bättre förutsättningar för fler elever att lyckas i skolan. I yrkande 3 föreslås att en rektor som bedömer att det vore nödvändigt med extra undervisningstid förlagd till loven för att en elev ska lyckas nå målen bör ha möjlighet att föreskriva obligatorisk lovskola för eleven. Vidare föreslår motionärerna att förbuden i skollagen mot kvälls- och helgundervisning helt bör slopas i de verksamheter som tas upp i propositionen (yrkande 4).

Utskottets ställningstagande

Enligt definitionen i 1 kap. 3 § skollagen är lovskola undervisning inom grundskolan som anordnas enligt lagen under lov under en termin eller utanför terminstid och som inte är obligatorisk för elever. Enligt skollagen kan följaktligen en elev tacka nej till ett erbjudande om lovskola. Lovskolans verksamhet får enligt 10 kap. 23 c § skollagen omfatta högst åtta timmar per dag och får inte förläggas till lördagar, söndagar eller andra helgdagar.

När det gäller motionsyrkanden om lovskola och om obligatorium att delta i sådan konstaterar utskottet att Utredningen om mer tid till undervisning bl.a. hade i uppdrag att föreslå hur en skyldighet att delta i lovskola ska utformas och också ta ställning till vilka elever den ska gälla (dir. 2020:21). Utredningen

förordade i betänkandet Kampen om tiden – mer tid till lärande (SOU 2021:30) fortsatt frivillighet att delta i lovskola. Utredningen anförde bl.a. att forskning som utredningen har tagit del av visar att en skyldighet att delta i en verksamhet visserligen kan öka närvaron men inte nödvändigtvis elevernas prestationer. Utredningen uppmärksammade dessutom i likhet med tidigare utredningar att det finns ett antal potentiella negativa konsekvenser med ett obligatorium, vilket kan motverka själva syftet med införandet av detta. Exempel på dessa är stigmatisering samt upplevelsen av ytterligare studiemisslyckande. Obligatoriet kan enligt utredningen rent av motverka elevers motivation och bidra till att elever upplever lovskolan som ett straff. Utredningen pekar även på risken för att ett obligatorium minskar huvudmännens incitament att tidigt sätta in extra anpassningar, stöd för nyanlända och särskilt stöd.

Regeringen föreslår i propositionen att huvudmän ska vara skyldiga att i vissa situationer erbjuda elever mer lovskola under läsåret men att deltagandet fortsatt ska vara frivilligt. Elever som får anses ha störst behov av lovskola är elever i årskurs 9 som är nära att uppnå behörighet. Av samma skäl bör de också vara de som är mest motiverade att delta i lovskolan. Elever i årskurs 8 har mer tid på sig att uppfylla betygskriterierna inom ramen för ordinarie undervisning och den lovskola som ska ges enligt gällande bestämmelser. Utskottet har ovan tillstyrkt förslaget, som är väl avvägt, och vill framhålla att enligt skollagen ska barnets inställning klarläggas så långt det är möjligt (1 kap. 10 § andra stycket skollagen). Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

Riksdagen beslutade i december 2021 om att höja anslaget 1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet med 400 miljoner kronor för 2022 jämfört med regeringens förslag (prop. 2021/22:1 utg.omr.16, bet. 2021/22:UbU1, rskr 2021/22:108). Utskottet uttalade bl.a. att det behövs insatser för att motverka långsiktiga negativa konsekvenser så att fler elever ska kunna ta igen det kunskapsstapp som drabbat dem de senaste åren. En väl utbyggd lovskola ger bättre förutsättningar för fler elever att ta igen kunskapsstappet som drabbat dem de senaste åren. Resurserna ska kunna användas till olika stödsatser, exempelvis utökad lovskola för de elever som behöver det (bet. s. 38).

Beträffande yrkandet om senarelagt ikraftträdande av förslagen vill utskottet anföra att förslagen i propositionen är viktiga för att fler elever ska få bättre förutsättningar att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas och bli behöriga till gymnasieskolans nationella program. Utskottet delar därför regeringens bedömning att det är angeläget att ändringarna träder i kraft så snart som möjligt, dvs. den 1 juli 2022.

När det gäller yrkandet om att utreda skollovssystemet för att förkorta sommarlovet konstaterar utskottet att den nyss nämnda Utredningen om mer tid till undervisning även hade i uppdrag att se över frågan om kortare sommarlov för nyanlända elever. Utredningen bedömde i sitt betänkande SOU 2021:30 Kampen om tiden – mer tid till lärande att det inte gick att lägga fram

ett förslag om kortare sommarlov enligt direktivet. Utredningen konstaterade dock att det långa sommarlovet bromsar kunskapsutvecklingen. Internationellt sett har Sverige ett långt sommarlov som snarare bygger på tradition än på aktuell forskning om elevers lärande. Med utgångspunkt i de underlag som utredningen hade tillgång till föreföll det som att längre skolår och därmed mer undervisningstid skulle kunna främja alla elevers lärande och välmående och även bidra till ökad likvärdighet. Hur läsåret struktureras och hur många undervisningsdagar och hur mycket undervisningstid som erbjuds kan variera och kombineras på olika sätt. Utredningen bedömde att frågan borde beredas vidare. Frågan bereds inom Regeringskansliet. Utskottet anser att det pågående beredningsarbetet bör avvaktas.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2021/22:3222 (C) yrkande 23, 2021/22:4178 (M) yrkandena 7 och 9, 2021/22:4179 (M) yrkande 3, 2021/22:4434 (V), 2021/22:4450 (L) yrkandena 2–4 och 2021/22:4459 (M) yrkande 2.

Reservationer

1. Extra studietid eller läxhjälp, punkt 2 (M)

av Lars Hjalmered (M), Josefin Malmqvist (M) och Marie-Louise Hänel Sandström (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 50 och avslår motionerna

2021/22:689 av Mats Nordberg (SD) yrkandena 2 och 3,

2021/22:2546 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 12 och

2021/22:4450 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 1.

Ställningstagande

Målsättningen bör vara att alla elever i svensk skola ska få mer undervisningstid. Internationella studier ger stöd för sambandet mellan utökad undervisningstid och kunskapsresultat, och tidiga insatser har visat sig ge störst effekt. Som ett första steg ska skoldagarna på sikt utökas med en timme per dag i lågstadiet. Främst bör utökningen ske i svenska och matematik, eftersom det viktigaste målet i lågstadiets läroplan är att eleverna ska lära sig läsa, skriva och räkna. Därmed bör tre av de fem nya undervisningstimmarna per vecka avsättas till svenska och matematik.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

2. Extra studietid eller läxhjälp, punkt 2 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD) och Michael Rubbestad (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2546 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 12 och avslår motionerna

2021/22:689 av Mats Nordberg (SD) yrkandena 2 och 3,
2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 50 och
2021/22:4450 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 1.

Ställningstagande

Läxor utgör ett naturligt inslag i lärandet, är ett viktigt komplement till den schemalagda undervisningen och utgör ett naturligt och avgörande inslag i lärandet. Det finns en mängd läxor som inte kräver stöd av några större förkunskaper eller hjälp av förälder så som stavning, glosor, multiplikationstabellen, utantillinläring, läsning och välskrivning m.m. Vi vill samtidigt framhålla att arbetet med läxor kan utgöra kvalitetstid mellan barn och föräldrar. Elever i behov av läxhjälp i yngre årskurser ska erbjudas läxhjälp via fritidshemsverksamheten, vilket förenklas genom ökad personaltätthet på fritidshemmen. All läxhjälp som bekostas med offentliga medel ska ske i skolans lokaler och under rektorns ansvar. Privata aktörer är välkomna, men det ska ske i skolans regi.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

3. Extra studietid eller läxhjälp, punkt 2 (L)

av Fredrik Malm (L) och Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4450 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 1 och
avslår motionerna

2021/22:689 av Mats Nordberg (SD) yrkandena 2 och 3,
2021/22:2546 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 12 och
2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 50.

Ställningstagande

Lärare ska ansvara för och leda studietiden samtidigt som annan personal ska kunna medverka. Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden. Att stärka skolans uppdrag att stötta med skolarbetet är positivt, och ligger i linje med vår politik. Problemet är att denna åtgärd helt bygger på frivillighet. Det finns en betydande risk att de elever som verkligen skulle behöva extra stöd med skolarbetet inte kommer att nås i tillräcklig utsträckning. Detta är angeläget inte minst ur ett jämställdhetsperspektiv. Det finns i dag stora skillnader mellan flickors och pojkars studieresultat, men

också mellan flickors och pojkars motivation att delta i studietid. Som Jämställdhetsmyndigheten påpekar i sitt remissvar behöver detta förstås i ett helhetsperspektiv där också andra jämställdhetsaspekter beaktas. Men om alla förslag för att stärka elevers skolgång helt och hållet villkoras av elevens egen motivation, riskerar skillnaderna mellan flickor och pojkar att öka ytterligare. Vi vill stärka skolans möjlighet att motarbeta skolmisslyckanden. För att motverka det krävs många insatser och en förståelse för att behoven skiljer sig åt mellan de elever som inte blir behöriga. Vi menar att skolor därför borde få ökad frihet och större möjligheter att hitta särskilda lösningar för elever i behov av detta. Därför behövs ytterligare ändringar i skollagen så att skolor även kan fatta beslut om att i viss utsträckning utöka antalet undervisningstimmar eller antalet skoldagar för de elever som behöver det. Att ge skolan möjlighet att besluta om obligatorisk läxhjälp handlar om att ta skolans kompensatoriska uppdrag på allvar. Varje år går över 15 000 elever ut grundskolan utan att nå behörighet. För att bryta det mönstret måste varje elevs unika behov uppmärksammas mer och skolan måste också ges förutsättningar att sätta in insatser. Skolor ska ha behörighet att föreskriva extra studietid för de elever som behöver läxhjälp eller annat stöd med skolarbetet utanför ordinarie undervisningstid.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

4. Extra studietid eller läxhjälp fr.o.m. lågstadiet, punkt 3 (M, KD)

av Lars Hjalmered (M), Josefin Malmqvist (M), Marie-Louise Hänel Sandström (M) och Christian Carlsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4459 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

För elever kan extra undervisning eller läxhjälp vara avgörande för att komma ikapp studierna i något eller några ämnen. Till skillnad från regeringen, som föreslår att elever i grundskolans årskurs 4–9 ska erbjudas extra studietid, att detta erbjudande ska omfatta minst två timmar per vecka och att elevernas deltagande ska vara frivilligt, menar vi att stödinsatser i form av extra studietid och läxhjälp borde vara obligatoriskt för de elever som skolan bedömer är i behov av det. Det är lärarprofessionens bedömning av en elevs behov som ska vara avgörande. Precis som regeringen påpekar är tidiga insatser avgörande,

något som även forskning bekräftar. Vi menar därför att extra studietid eller läxhjälp för barn i behov av det ska finnas redan från lågstadiet och elever i behov av detta ska delta.

Att en elev får extra stöd någon gång under sin skolgång bör inte betraktas som något negativt, tvärtom är det bra om svensk skola upptäcker elevers behov i tid. I Finland får ungefär 18 procent av alla elever någon form av stöd i grundskolan och det är framför allt specialpedagoger som står för den insatsen. Att i tidig ålder få det stöd man behöver kan vara avgörande för att inte halka efter och behöva gå om. Den specialpedagogiska traditionen som finns i Finland är något för Sverige att ta efter. I dag saknas en tydlig avstämning som garanterar att eleverna har tillräckliga kunskaper med sig från varje årskurs och stadium i skolan. I stället för att säkerställa att eleverna får med sig tillräckliga kunskaper är inriktningen ofta att kunskapsluckor tas om hand i nästa årskurs. Huvudmännens skyldighet att erbjuda extra studietid eller läxhjälp ska gälla redan från lågstadiet och elevens deltagande ska baseras på lärarens behovsbedömning.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

5. Lovskola m.m., punkt 4 (M)

av Lars Hjälmered (M), Josefin Malmqvist (M) och Marie-Louise Hänel Sandström (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4178 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 7 och

2021/22:4179 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 3 och
avslår motionerna

2021/22:3222 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 23,

2021/22:4434 av Daniel Riazat m.fl. (V) och

2021/22:4450 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 2–4.

Ställningstagande

Det svenska skollovssystemet bör utredas i syfte att förkorta sommarlovet med 14 dagar. Genomförandet av ett sådant förslag kommer att påverka elevernas resultat positivt och vara ytterligare ett sätt att försäkra sig om att tiden i grundskolan blir tillräcklig för att garantera en god skolgång.

Vi anser att dagens statsbidrag för lovskola ska vara möjligt att använda även från lågstadiet. I dag kan skolor ansöka om detta statsbidrag för årskurs 6–9. Användningsområdet ska utökas för att kunna finansiera lovskola från

årskurs 1. Skolverket bör även se över hur lovskolan kan utökas och införandet av en skyldighet för kommunerna att erbjuda lovskola från lågstadiet för alla som riskerar att halka efter.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

6. Lovskola m.m., punkt 4 (C)

av Fredrik Christensson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3222 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 23 och avslår motionerna

2021/22:4178 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 7,

2021/22:4179 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 3,

2021/22:4434 av Daniel Riazat m.fl. (V) och

2021/22:4450 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 2–4.

Ställningstagande

Elever som har svårt att klara målen behöver mer lärodd tid. Alla elever som behöver det bör genomgå obligatorisk lovskola under sommaren om två veckor per år efter årskurs 4–5 och fyra veckor per år efter årskurs 6–9. På lång sikt behöver även undervisningstiden ökas för alla. Möjligheten att införa obligatorisk lovskola från årskurs 4 för alla elever som behöver det bör utredas.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

7. Lovskola m.m., punkt 4 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4434 av Daniel Riazat m.fl. (V) och

avslår motionerna

2021/22:3222 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 23,
2021/22:4178 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 7,
2021/22:4179 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 3 och
2021/22:4450 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 2–4.

Ställningstagande

Jag välkomnar i stora delar regeringens förslag. Jag har länge efterfrågat utökade möjligheter för alla elever att få stöd att kunna göra sina läxor och annat skolarbete i skolan. Rimligheten i att denna lagstiftning föreslås träda i kraft redan i år bör dock ifrågasättas. Skolorna i Sverige är redan hårt belastade av den pågående pandemin och dess konsekvenser samtidigt som det råder brist på behörig personal i många skolor. För att ge huvudmännen tid att planera sin verksamhet och ställa om bör lagändringarna skjutas upp ett år. Regeringen bör återkomma med ett ändrat lagförslag där datumet för ikraftträdandet är den 1 juli 2023.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

8. Lovskola m.m., punkt 4 (L)

av Fredrik Malm (L) och Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4450 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 2–4 och
avslår motionerna
2021/22:3222 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 23,
2021/22:4178 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 7,
2021/22:4179 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 3 och
2021/22:4434 av Daniel Riazat m.fl. (V).

Ställningstagande

Vi har varit starkt pådrivande för lovskola och har givetvis inget att invända mot att omfattningen utökas. Däremot innehåller regeringens förslag två centrala svagheter: för det första att lovskola endast ska erbjudas alldeles i slutet av grundskolan och för det andra att lovskola helt och hållet bygger på frivillighet från elevens sida. För att skapa bättre förutsättningar för fler elever att lyckas i skolan är tidiga insatser avgörande. Vi vill därför utvidga lovskolan och göra det obligatoriskt för huvudmän att arrangera det för elever fr.o.m. årskurs 4 i grundskolan.

Lovskola är i dag frivilligt, och regeringens förslag innehåller ingen ändring i den delen. Vi anser att en rektor som bedömer att det vore nödvändigt med extra undervisningstid förlagd till loven för att en elev ska lyckas nå målen bör ha möjlighet att föreskriva obligatorisk lovskola för eleven.

Den nu gällande skollagen begränsar hur mycket undervisning elever kan få samt när den får äga rum. Exempelvis är det inte tillåtet med undervisning på helger. Under pandemin har regeringen infört ett tillfälligt undantag som gör det tillåtet för skolor att införa kvällsskola. Vi vill gå längre och föreslår att skollagen ska ändras så att förbuden mot exempelvis kvälls- och helgundervisning helt slopas i grund- och gymnasieskolan. Vi menar att rektorernas och lärarnas professionella omdöme i högre utsträckning måste avgöra vilka insatser som behövs för att fler elever ska lyckas i skolan. Vi anser att förbuden mot kvälls- och helgundervisning helt bör slopas i de verksamheter som tas upp i den nu aktuella propositionen.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

9. Obligatorisk lovskola fr.o.m. lågstadiet, punkt 5 (M, KD)

av Lars Hjälmered (M), Josefin Malmqvist (M), Marie-Louise Hänel Sandström (M) och Christian Carlsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4178 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 9 och

2021/22:4459 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att lovskola behöver erbjudas redan från lågstadiet. Sveriges skolor har de senaste åren tagit emot en stor andel nyanlända barn som inte har fått hela sin skolgång i Sverige. Lovskola under lågstadiet kan bidra till att befästa grundläggande färdigheter i svenska språket och andra ämnen, vilket är avgörande för det kommande lärandet i skolan. Vi vill utöka satsningen på lovskola och införa en skyldighet för huvudmännen att erbjuda lovskola från årskurs 1–9 för de som professionen bedömer är i behov av lovskola. Vi vill också att lovskolan ska vara obligatorisk för de elever som skolan bedömer är i behov av extra undervisning.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på lagstiftning enligt vad som anförts ovan.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2021/22:111 Mer tid till lärande – extra studietid och utökad lovskola:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

Följdmotionerna

2021/22:4434 av Daniel Riazat m.fl. (V):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett ändrat lagförslag där datumet för ikraftträdandet är den 1 juli 2023 och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4450 av Fredrik Malm m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolor ska ha behörighet att föreskriva extra studietid för de elever som behöver läxhjälp eller annat stöd med skolarbetet utanför ordinarie undervisningstid och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att huvudmän ska arrangera lovskola för elever fr.o.m. årskurs 4 i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rektorn ska ha möjlighet att föreskriva obligatorisk lovskola för en elev som behöver extra undervisningstid förlagd till loven och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbuden mot kvälls- och helgundervisning helt bör slopas gällande de verksamheter som tas upp i propositionen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4459 av Lars Hjalmered m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att huvudmännens skyldighet att erbjuda extra studietid eller läxhjälp ska gälla redan från lågstadiet och att elevens deltagande ska baseras på lärarens behovsbedömning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en skyldighet för huvudmännen att hålla obligatorisk lovskola för elever

som inte klarar kunskapskraven från lågstadiet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:689 av Mats Nordberg (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn som kommer till Sverige ska få utökade timmar i basämnen matematik, svenska och engelska för att snabbare komma i kapp sina kamrater och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn som kommit till Sverige ska ha nått uppställda minimikrav i svenska innan de överförs till ordinarie klasser och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2546 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om läxor och läxhjälp och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3222 av Fredrik Christensson m.fl. (C):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa obligatorisk lovskola från årskurs 4 för alla elever som behöver det, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om längre skoldagar i lågstadiet med mer tid för svenska och matte och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4178 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda det svenska skollovssystemet i syfte att minska sommarlovet med 14 dagar och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med ett lagförslag som innebär en skyldighet för huvudmännen att hålla obligatorisk lovskola för elever som riskerar att inte klara kunskapskraven fr.o.m. lågstadiet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4179 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nuvarande statsbidrag för lovskola ska kunna användas från lågstadiet och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i skollagen
(2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)

dels att 10 kap. 3, 23 och 23 b §§ och 21 kap. 4 och 9 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 10 kap. 5 a §, och närmast före 10 kap. 5 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.3 §¹

Grundskolan ska ha nio årskurser, som indelas i lågstadium, mellanstadium och högstadium. Lågstadiet består av årskurs 1–3, mellanstadiet av årskurs 4–6 och högstadiet av årskurs 7–9.

Utbildningen i varje årskurs ska bedrivas under ett läsår, som består av en hösttermin och en vårtermin.

I grundskolan ingår även lovskola i de fall sådan anordnas

1. enligt 23 a § första stycket eller 23 b § första stycket, eller

2. i syfte att den tid som en elev deltagit i lovskola ska kunna avräknas från ett erbjudande om lovskola enligt 23 a § andra stycket eller 23 b § *andra* stycket.

1. enligt 23 a § första stycket eller 23 b § första *och andra* styckena, eller

2. i syfte att den tid som en elev deltagit i lovskola ska kunna avräknas från ett erbjudande om lovskola enligt 23 a § andra stycket eller 23 b § *fyjärde* stycket.

Regeringen får meddela föreskrifter om läsårets längd och om när läsåret ska börja och sluta.

Extra studietid

5 a §

Elever i årskurs 4–9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör.

Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden enligt 5 §.

¹ Senaste lydelse 2017:624.

23 §²

Den som vill ha betyg från grundskolan har rätt att genomgå provning för betyg. Denna kan avse hela utbildningen i grundskolan eller ett eller flera ämnen som ingår i utbildningen. Detta gäller även den som tidigare har fått betyg i ett avslutat ämne eller slutbetyg från grundskolan.

Den som har fått undervisning i lovskola enligt 23 b § första stycket ska av huvudmannen erbjudas att i anslutning till lovskolan genomgå provning för betyg i de ämnen undervisningen i lovskolan har avsett.

Den som har fått undervisning i lovskola enligt 23 b § andra stycket ska av huvudmannen erbjudas att i anslutning till lovskolan genomgå provning för betyg i de ämnen undervisningen i lovskolan har avsett.

Bestämmelserna om betygssättning i detta kapitel och i 3 kap. ska i tillämpliga delar gälla i fråga om provningen.

23 b §³

En huvudman ska erbjuda lovskola till elever i årskurs 9 som riskerar att inte uppfylla betygskriterierna för betyget E i ett eller flera ämnen och som därigenom riskerar att inte uppnå behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan. Lovskolan ska anordnas på loven under läsåret och uppgå till sammanlagt minst 25 timmar.

En huvudman ska, om inte annat följer av *andra* stycket, erbjuda lovskola till elever som har avslutat årskurs 9 utan att ha uppnått behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan. Lovskolan ska anordnas i juni samma år som eleven avslutat årskurs 9 och uppgå till sammanlagt minst 50 timmar. *Tiden för lovskola ingår inte i den minsta totala undervisningstiden enligt 5 §.*

En huvudman ska *också*, om inte annat följer av *fjärde* stycket, erbjuda lovskola till elever som har avslutat årskurs 9 utan att ha uppnått behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan. Lovskolan ska anordnas i juni samma år som eleven avslutat årskurs 9 och uppgå till sammanlagt minst 50 timmar.

Tiden för lovskola enligt första och andra styckena ingår inte i den minsta totala undervisningstiden enligt 5 §.

En huvudman får från ett erbjudande enligt *första* stycket räkna av den tid som eleven deltagit i lovskola som huvudmannen

En huvudman får från ett erbjudande enligt *andra* stycket räkna av den tid som eleven deltagit i lovskola som huvudmannen

² Senaste lydelse 2017:570.

³ Senaste lydelse 2017:570.

frivilligt anordnat från och med augusti det år eleven påbörjar årskurs 9 till och med vårterminen påföljande år. Om eleven har deltagit minst 50 timmar i sådan undervisning behöver huvudmannen inte lämna något erbjudande enligt *första* stycket.

frivilligt anordnat från och med augusti det år eleven påbörjar årskurs 9 till och med vårterminen påföljande år. Om eleven har deltagit minst 50 timmar i sådan undervisning behöver huvudmannen inte lämna något erbjudande enligt *andra* stycket.

21 kap.

4 §⁴

I grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan får fjärrundervisning användas endast i ämnena

- engelska,
- matematik,
- moderna språk,
- modersmål,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- svenska,
- svenska som andraspråk,
- teckenspråk, och
- teknik.

I grundskolan får fjärrundervisning även användas för integrerad samisk undervisning.

I grundskolan får fjärrundervisning även användas för *extra studietid och* integrerad samisk undervisning.

9 §⁵

En huvudman som avser att använda fjärrundervisning i ett visst ämne eller i en viss kurs eller för integrerad samisk undervisning i grundskolan ska fatta ett beslut om det. Huvudmannen får besluta om att använda fjärrundervisning för högst ett läsår åt gången.

En huvudman som avser att använda fjärrundervisning i ett visst ämne eller i en viss kurs, *för extra studietid* eller för integrerad samisk undervisning i grundskolan ska fatta ett beslut om det. Huvudmannen får besluta om att använda fjärrundervisning för högst ett läsår åt gången.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

⁴ Senaste lydelse 2020:605.

⁵ Senaste lydelse 2020:605.